

vzgojevalni in poučevalni delavnosti, za katero so v prvi vrsti postavljeni, tako pozivljamo šolske oblasti, da obstoječe uredbe, gledé opravljanja uradnih pisarij pri splošnih ljudskih in meščanskih šolah, kakor dotične obrazke (formulare) pregledajo in pri tem ko pri vsaki prihodnji priložnosti pazijo na to, da se nebitvene pisarije odstranijo, neobhodno potrebne pa kolikor mogoče olajšajo.

Izpremenjuje nekatere določbe učnega reda z 20. avgusta 1870. l., štev. 7648, zaukažem v pospeševanje tega smotra to-le:

1. V šolsko matico (Schulmatrik) se imajo vpisati ne le šolo obiskajoči, ampak vsi otroci šolske starosti, ki prebivajo v šolski občini.

Šolska matica naj se ne vodi pri posameznih šolah, ampak od krajnega šolskega sveta, sploh po tistih osebah, katerih dolžnost je otroke šolske starosti v razvidu imeti (§§. 1. in 33. učnega reda).

2. Razrednica in tednica (§§. 6. in 33. učnega reda) imate se pod imenom razrednica v en opravični spis (Amtsschrift) spojiti, in se imajo tukaj vzlasti šolske zamude vsakega poludneva ter obravnavana učna snov vsakega tedna, kakor šolske naloge zabilježevati.

3. Šolskega obiskovanja v zapisnikih (Katalog), šolskih naznanilih, spričevalih itd. ni treba zaznamovati z besedami (§. 20. učnega reda), ampak ima se le število zamujenih opravičenih in neopravičenih šolskih poludnevov izkazati.

4. Odpustne knjige (Entlassungsbuch — §. 18. učnega reda), imajo odpasti. Odpust otroka ima se v šolski matici in v zapisniku zaznamovati. V šolski zapisnik se imajo zabilježiti tudi zadnji redi, ki so se v odpustnico (Entlassungszeugnis) zapisali.

Izidi odpustnih preizkušenj z zasebnimi (privatnimi) učenci (§. 16. učnega reda) se imajo v zapisniku višjega razreda dotičnega leta zabilježiti.

5. Kot šolska spričevala (Frequentationszeugnisse), vzlasti kadar otrok iz ene v drugo šolo prestopi, imajo se izročiti šolska naznanila (Schulnachrichten); namen take izročbe se ima na njih in v šolskem zapisniku razkazati (§. 66. učnega reda).

Književnost.

— **Josipa Jurčiča „Zbrani spisi“.** Založil in na svetlo dal odbor za Jurčičev spomin, vredil Fr. Levce, II. zvezek: Pripovedni spisi. Natisnila »Národná tiskárna« v Ljubljani 1884. mala 8ka, 296 strani. Cena 70 kr. Ta zvezek obsega Jurčičeve spise iz 1863. in 1864. l., in sicer: 1. »Jurij Kozjak«, slovenski janičar. Povest iz petnajstega stoletja domače zgodovine. — 2. »Spomini na deda«. Pravljična in povest iz slovenskega národa. — 3. »Jesensko noč mej slovenskimi polharji«. Črtice iz življenja našega národa. — 4. »Spomini starega Slovenca« ali črtice iz mojega življenja. Spisal A. Pajk, bivši avstrijski in francoski vojščak, bojni ujetnik na Francoskem in Ruskem ob Napoleonovem času. — Ta tudi po vnanjem krasna knjiga je primerno darilo naši odrasli mladini. (Glej »Vabilo« zdej!)

— **„Fizika v nižjih šoláh“.** Metodična razpráva. Spisal Fr. Hauptman. Ponatis iz »Popotnika«. Založil M. Nerat, tisk J. Leona, Maribor 1884. 8°. 26 strani. Cena 15 kr. Obče priznani strokovnjak in pisatelj naš, g. Fr. Hauptman, je to metodično knjigo poklonil slovenskim učiteljem, katerim jo prav živo priporočamo; spretnemu g. pisatelju pa smo za to prekrasno darilo hvaležni, in ga prosimo, da bi nas še večkrat razveselil z enakimi spisi.

— **„Ribičev sin“.** Pravljična. Za slovenski národ prosto predelal Fr. Sl. Natisnil M. Šeber v Postojni, založil in prodaja Jan. Giontini. Tudi ta knjižica bode vstrezala naši pridni mladini in prostemu národu.

— **„Zgodovina fará Ljubljanske škofije“.** Izdaje A. Koblar. Prvi zvezek: Zgodovina Sorske in Preske fare. (Ponatis iz »Laib. Diöcesanblatt-a«.) Stane brez pošte

30 kr. in s pošto 5 kr. več. Dobiva se pri g. pisatelju in založniku g. A. Koblarji, škofijskem arhivarji v Ljubljani. To zelo spretno pisano in jako zanimivo knjigo živo priporočamo šolam in učiteljem ter vsem, ki se zanimajo za našo domačo zgodovino.

— **Molitve**, katere naj po povelji sv. Očeta Leona XIII. opravi vsak mašnik po vsaki tihi sv. maši. Natisnil in založil ter prodaja Milica v Ljubljani (na podobnicah) po 2 kr. iztis; po poštni nakaznici poslanih 24. kr. za 24 iztisov, 90 kr. za 50 iztisov, in 1 glđ. 80 kr. za 100 iztisov.

D o p i s i.

Z Dunaja. Poleg »Ústředni Matice školské« v Čehih in društva »Komenský« na Dunaji osnovala se je proti nasilstvu nemškemu »Maticе školská v Brně«. Naše zemljepisne, po nemških virih izdelane, knjige štejejo Brno mej nemška mesta, kakor tudi Olomuc, Jiglavo, Znojem in druga. Trdila se je ta neresnica celó o Pragi, no, zadnje desetletje je to vero do dobrega podrló. Tekočih deset let poučilo nas bode boljšega tudi o Moravi. »Maticе školská« vzdržuje v Brnu dvorazredno šolo (286 učencev), petrazredno z 10timi oddelki (600 učencev), 5 materskih šol (673 detet). Po ministerskem odloku prešlá je ena šola v mestno opravo, novo tretjo šolo urediti mora mesto samo v prihodnjem letu. V Olomuci vzdržuje »Maticе školská« národno šolo (398 učencev), matersko (114 detet) in ponavljavno obrtno šolo (96 učencev). Ta števila kažejo bujen naraščaj, vztrajnost in požrtvovalnost ljudstva. Brnska matica vzprejela je za leto 1883. 9676 gold. 25 kr. darov, izdala 10.357 gold. 82 kr., primankljaj pokrila je iz zaklada, ki znaša 5500 gold. Vкуп nabrala je zadnja leta 46.224 gold. Temu so donesli Čehi 17 odstotkov, Brnci 44, Moravani 80. Po takih uspehih maticinih preplašili so se silno Brnski meščanje ter ustanovili 6 bogato obdarjenih detišnic. Matica ne hoteča zaostajati, žrtvovala je skoro vse, kar je premogla. Kupila je prostor in poslopje za 9000 gold., da napravi tudi ona vzgledno detišnico. Ta silni napor kaže energijo, s katero se bojuje na našem severu.

Ako primerimo z delovanjem českih šolskih društev óno nemškega »Schulverein-a«, vidimo, da je razhod skoro enak. Najsilnejše razpostavlja svoje šole Čehom nasproti: na Šleskem 37 učilišč, na Moravi 102, v Čehih 357, ostala v avstrijskih vojvodinah.

Čehi so si opomogli, zato ne godi se nikaka krivica Nemcem. Kako dobro so obloženi kažejo sledeča čísla: N. pr. 1. je srednjih šol v Čehih 75, državnih 50, občanskih 23, duhovskih 2, 43 je českih, 32 nemških; v prvih 13.054 dijakov, v drugih 8637. Moralo bi vender biti $\frac{2}{3}$ českih, $\frac{1}{3}$ nemških šol, moralo bi razdeliti se dijaštvo v razmerji s šolami, tedaj: 50 českih šol, 25 nemških. 2. Meščanskih šol na Moravi je: českih 2, nemških 25, utrakvističnih 10. 3. Ljudskih šol je na Moravi: 1razrednih českih 786, nemških 307, utrak. 10; 2razrednih českih 404, nemških 131, utrak. 3; 3razrednih českih 126, nemških 55, utrak. 3; 4razrednih českih 47, nemških 45, utrak. 5; 5razrednih českih 26, nemških 34, utrak. 7. 6- in večrazrednih českih 5, nemških 12, utrak. 11; učiteljev in učiteljic je: českih 2612, nemških 1769, utrak. 277; učencev českih 225.945, nemških 103.664, utrak. 15.965. V kraljevini so razmere še dokaj povoljne, na Moravi celo neugodne Slovanom, pogledimo le meščanske šole in višje razrede ljudskih šol.

H. T.

Iz Krškega. V katerih bistvenih točkah imata nova postava z 2. maja 1883. l. in ukaz z 8. junija 1883. l. veljavo in pomen za kranjsko šolstvo? Prva dolžnost vsacega državljana je, da se ravna po postavah. Učiteljeva sveta dolžnost pa je zlasti ta, da se strogo drži šolskih postav. Starejše postave od 1. 1868., 1869., 1870., 1873., 1879., so menda učitelji že dobro (?) premislili, kajti v teku minulih let se jim je bilo morebiti tudi praktično večkrat na nje ozirati. Malo pa so učitelji še preudarjali novo postavo z 2. maja 1883. l. in ukaz z 8. junija 1883. l., ki je z njo v tesni zvezi. Radi tega hočem, čeravno sem o njih že pri lanskem občnem zboru »Slovenskega učiteljskega društva« govoril, še v »Učit. Tov.« o njih kratko pojasnovalno besedico spregovoriti. Napotila so me k temu vprašanja nekaterih učiteljev, ki so me vprašali, v katerih točkah bode zdaj pri kranjskem šolstvu kaka preuredba. Tudi se je pri neki seji c. kr. okrajnega šolskega sveta tolmačiti poskušal nekov š. nove postave tako, kakor bi imel veljavo za Kranjsko. Govor je bil namreč o hoji v šolo, in tó so udje hoteli z nove postave posneti določbo, po kateri bi se zdaj lahko ostrejšje ravnalo v zadevi hoje v šolo. To bi bilo sicer na Kranjskem skoro želeti, zakaj deželna šolska postava je pri nas dala toliko olajšav, kakor jih nikjer drugod ne nahajamo. A pred vsem gré, da se strogo po postavi ravnamo. Radi tega sem novo postavo in dotični ukaz še enkrat premišljeval in primerjal s starimi določbami in prišel do sledečega prepričanja: